herpy

GEKONY

Smooth knob-tailed gecko

Nephrurus levis

Nephrurus levis to krępy, nocny gekon pustynny z wnętrza Australii, z ogromną głową, dużymi oczami i krótkim ogonem zakończonym małą gałką. Sam kopie korytarze w piasku, jest spokojny i dobrze czuje się w piaszczystym terrarium z ciepłą strefą i wilgotną kryjówką.

Rodzina: Carphodactylidae Dawna nazwa: *Nephrurus laevis; Nephrurus platyurus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**9-12 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**50 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**21-25 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-32 °C**
Temperatura w nocy	**16-20 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-36 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Zniesienia w roku	**6-9**
Inkubacja	**65-80 dni** przy 27-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Nephrurus levis należy do niewielkiego rodzaju australijskich gekonów naziemnych, których krótki ogon kończy się małą, okrągłą gałką. Nie wiadomo na pewno, do czego ta gałka służy. Gatunek ma gładszą skórę niż kolczaści krewniacy, tacy jak *Nephrurus asper*, i właśnie do tego nawiązuje epitet gatunkowy *levis*, czyli gładki. Głowa jest duża i szeroka, oczy duże i ciemne, a ciało krótkie i masywne, co nadaje zwierzęciu niemal komiczny wygląd.

Ubarwienie podstawowe jest różowoszare do liliowo- lub żółtobrązowego, z jasnymi i ciemnymi guzkami oraz plamkami, które często tworzą poprzeczne pasy na grzbiecie i ogonie. Wiele osobników ma kilka wąskich, jasnych poprzecznych linii. Młode są zwykle wyraźniej ubarwione niż dorosłe.

Gatunek opisał De Vis w 1886 roku. Wyróżnia się trzy podgatunki: *N. l. levis* na większości zasięgu, *N. l. occidentalis* na środkowym wybrzeżu Australii Zachodniej i *N. l. pilbarensis* w Pilbarze.

Dorosłe osobniki osiągają ok. 9-12 cm od pyska do kloaki, a samice są nieco większe od samców. Oryginalny ogon ma tylko około 2 cm długości. Jeśli zwierzę go straci, odrasta nowy, ale często jest bardziej zaokrąglony i pozbawiony wyraźnej gałki. Wiarygodnych danych o masie jest niewiele, dlatego nie podano jej w tabeli z danymi.

W terrarium gatunek jest spokojny i łatwy w obsłudze, o ile może kopać. Znosi branie do ręki lepiej niż wiele innych gekonów pustynnych, ale to przede wszystkim zwierzę do obserwacji. Przy dobrej opiece żyje 10-15 lat.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje wyłącznie w Australii, gdzie zamieszkuje suche i półsuche wnętrze Nowej Południowej Walii, Terytorium Północnego, Queenslandu, Australii Południowej i Australii Zachodniej. Jest pospolity w Australii Południowej, a na północy sięga okolic Tennant Creek, na wschodzie do Bourke w Nowej Południowej Walii na zachód od Wielkich Gór Wododziałowych, a na zachodzie do wybrzeża Australii Zachodniej.

Nie występuje w Wiktorii, w wilgotnych regionach wzdłuż wybrzeża południowego i wschodniego, na tropikalnej północy ani w południowo-zachodnim narożniku Australii Zachodniej. Podgatunek *pilbarensis* znany jest z Pilbary, a *occidentalis* z okolic przybrzeżnych wokół Zatoki Rekina i Narryer.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gekon żyje na otwartych, suchych terenach: piaszczystych równinach, wydmach, pustyni porośniętej spinifeksem, suchych zaroślach i w otwartym lesie akacjowo-eukaliptusowym. Wspólną cechą tych miejsc jest luźna, dobrze przepuszczalna gleba, w której może kopać.

W dzień przebywa w podziemnym korytarzu albo pod kamieniem lub pniem, gdzie jest chłodniej i wilgotniej niż na powierzchni. Po zachodzie słońca wychodzi i poluje na pająki, szarańczaki, chrząszcze, karaczany, skorpiony, skolopendry, a nawet mniejsze gekony.

Dni są gorące, a różnica między dniem a nocą duża. Zimą noce stają się zimne, a zwierzęta leżą nieruchomo w korytarzach. Chłodny okres pobudza rozród, więc samice zaczynają składać jaja wiosną, i to właśnie odtwarza się w terrarium.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę można trzymać w terrarium o wymiarach co najmniej 50 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość), ale większe jest lepsze, a powierzchnia dna liczy się bardziej niż wysokość. Gatunek najlepiej trzymać pojedynczo, bo kilka osobników razem może walczyć. Możliwe są też plastikowe pojemniki w regałach, a młode dobrze radzą sobie w małych pojemnikach o wymiarach ok. 35 × 20 × 10 cm.

Najważniejsze jest podłoże. Użyj drobnego piasku, najlepiej z dodatkiem odrobiny gliny lub lekko wilgotnej ziemi, w warstwie 10-12 cm, aby gekon mógł kopać korytarze, które się nie zapadają. Zapewnij mu jedną lub dwie ciemne kryjówki z jednym wejściem, np. odwróconą podstawkę pod doniczkę lub jaskinię z korka, i postaw je bezpośrednio na dnie terrarium. Piasek pod jedną z kryjówek i w niej utrzymuj wilgotny, aby zawsze była dostępna strefa wilgotna. Wystrój może być prosty: kilka płaskich kamieni i trochę korzeni w zupełności wystarczy, a rośliny są zbędne.

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje wyraźnej różnicy między ciepłą a chłodną strefą. Połóż matę grzewczą pod jednym końcem albo użyj słabego promiennika ceramicznego, tak aby powierzchnia tam osiągała 30-32 °C. Chłodną strefę utrzymuj w 21-25 °C. W nocy temperatura w całym terrarium może spaść do 16-20 °C, a ogrzewanie można wyłączyć. Źródło ciepła zawsze kontroluj termostatem i mierz temperaturę termometrem w obu strefach.

Zimą zwierzęta hodowlane zwykle przechodzą 8-10 tygodni z niższą temperaturą, krótszym dniem i mniejszą ilością pokarmu. Wymaga to zdrowego, dobrze odżywionego osobnika, a jeśli masz wątpliwości, zadbaj o łagodną zimę.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Choć gatunek pochodzi z suchych regionów, nie może obyć się bez wilgoci, bo podziemne korytarze są wilgotniejsze niż powietrze nad nimi. Wilgotność powietrza w terrarium może wynosić 30-50 %, ale piasek pod jedną z kryjówek musi być zawsze wilgotny. Nawilżaj go od spodu albo wlewaj trochę wody dwa-trzy razy w tygodniu. Zbyt mała wilgotność powoduje problemy z linieniem, a w najgorszym razie odwodnienie.

W chłodnej strefie postaw płytką miskę ze świeżą wodą i wymieniaj ją codziennie. Resztę podłoża utrzymuj suchą, bo mokry piasek na powierzchni sprzyja pleśni, a wilgoć w cieple jest niezdrowa. Włóż palec w piasek przy kryjówce, aby sprawdzić, czy nadal jest wilgotny.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest nocny i nie potrzebuje silnego światła, a mocne lampy punktowe go stresują. Zazwyczaj zapewnia się tylko ogrzewanie, a rytm dobowy wyznacza światło dzienne w pomieszczeniu. Nie ma ustalonych zaleceń dotyczących UVB dla tego gatunku, więc jest ono opcjonalne.

Jeśli chcesz zapewnić UVB, wybierz słabą świetlówkę i zadbaj o to, by gekon mógł przez cały dzień leżeć w cieniu w kryjówce. Latem światło może być włączone przez 10-12 godzin dziennie, a w nocy musi być wyłączone. Dobre kryjówki znaczą znacznie więcej niż oświetlenie.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gekon żywi się owadami i nie jest wybredny. Podawaj świerszcze, karaczany dubia i mniejsze szarańczaki, a od czasu do czasu dla urozmaicenia larwy barciaka lub mączniki. Jeden posiłek to zwykle 4-5 owadów mniejszych od głowy zwierzęcia. Dorosłe karm 3-5 razy w tygodniu, młode codziennie lub co drugi dzień.

Lekko oprószaj owady wapniem, a kilka razy w tygodniu podawaj suplement witaminowo-mineralny z witaminą D3. Samice składające jaja potrzebują dodatkowego wapnia. Przez dobę lub dwie przed podaniem karm owady warzywami i pokarmem dla owadów, a niezjedzone usuwaj z terrarium. Gekon magazynuje tłuszcz w krótkim, grubym ogonie, a cienki ogon jest sygnałem, że coś jest nie tak.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gekon jest spokojny i łagodny, ale po przybyciu płochliwy. Staje się aktywny po zmroku, a większość dnia spędza w kryjówce. Wiele osobników przyzwyczaja się do brania do ręki i gatunek znosi to lepiej niż wiele innych gekonów pustynnych, ale nie staje się tak oswojony jak *Eublepharis macularius*.

Bierz go do ręki krótko i nisko nad podłożem, na płaskiej dłoni, i nie przeszkadzaj mu w dzień, gdy odpoczywa. Nigdy nie chwytaj go za ogon. Trzymaj zwierzęta osobno, a samca i samicę łącz tylko na czas kopulacji. Samca można trzymać z dwiema-trzema samicami, ale wymaga to dużego terrarium i uważnej obserwacji. Stres objawia się tym, że zwierzę przestaje jeść albo niespokojnie kopie tam i z powrotem.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po wyraźnym zgrubieniu u nasady ogona, gdzie znajdują się kieszenie hemipenisów, oraz po rzędzie porów tuż przed kloaką. Samice są nieco większe i mają gładką nasadę ogona. Płeć zwykle można rozpoznać, gdy zwierzęta mają kilka miesięcy.

Gatunek chętnie się rozmnaża w wieku 2-3 lat i najlepiej poczekać do tego czasu. Wcześniejsze rozmnażanie jest odradzane, bo młode samice tracą zasoby wapnia i mogą żyć krócej. Samica przed rozmnażaniem musi być w pełni wyrośnięta i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Rozród przebiega zgodnie z porami roku, a chłodna zima jest ważna. Zapewnij zwierzętom 8-10 tygodni z niższą temperaturą, krótszym dniem i mniejszą ilością pokarmu. Gdy znów robi się cieplej, samice zaczynają składać jaja. W Australii składanie jaj zaczyna się około września i trwa przez całe lato.

Wieczorem wpuść samca do terrarium samicy i obserwuj je. Jeśli samica jest niechętna albo samiec jest zbyt natarczywy, natychmiast je rozdziel. Samica może przechowywać nasienie i złożyć kilka zniesień po jednej kopulacji, więc samca można po kilku dniach z powrotem przenieść.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica zwykle składa dwa jaja naraz, rzadziej jedno. Zniesienia pojawiają się w odstępach około czterech tygodni i w sezonie może ich być 6-9. Jaja są białe, o skórzastej skorupce i łatwo wysychają.

Samica zakopuje jaja w wilgotnym piasku, często pod wilgotną kryjówką, więc regularnie ich szukaj. Przez cały sezon podawaj jej dużo owadów oprószonych wapniem. Jeśli traci na wadze albo jej ogon robi się cienki, przerwij rozmnażanie, aby mogła odzyskać siły.

INKUBACJA

Gdy tylko znajdziesz jaja, przenieś je bez obracania do małego pojemnika z wilgotnym wermikulitem lub perlitem. Częściowo zagłęb je w podłożu i zamknij pojemnik z kilkoma małymi otworami wentylacyjnymi. Użyj inkubatora, który utrzyma stabilną temperaturę 27-29 °C.

W 28-29 °C wyklucie następuje po 65-80 dniach, w niższej temperaturze trwa to dłużej. W 27 °C rodzi się mniej więcej tyle samo samców co samic, ale nie zbadano dokładnie, czy temperatura determinuje płeć. Nie ma ustalonych wartości wilgotności, więc utrzymuj podłoże lekko wilgotne i sprawdzaj, czy jaja się nie zapadają.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode przechodzą linienie w ciągu pierwszej doby i zaczynają jeść po czterech-pięciu dniach. Podawaj im małe świerszcze i karaczany oprószone wapniem codziennie lub co drugi dzień.

Trzymaj je pojedynczo w małych pojemnikach z 5-8 cm piasku, małą kryjówką, wilgotnym narożnikiem i płytką miską z wodą, w tej samej temperaturze co dorosłe. Młode osiągają pełne rozmiary po około dwóch latach. Danych o wzroście jest niewiele, więc regularnie je waż.

Zdrowie i częste błędy

Gatunek jest odporny, jeśli ma piasek do kopania i wilgotną kryjówkę, a większość problemów wynika z warunków utrzymania. Typowe błędy to:

- Zbyt mała wilgotność, przez co linienie przebiega źle, a resztki skóry zostają na palcach i ogonie. W najgorszym razie zwierzę się odwadnia. Zapewnij wilgotną kryjówkę przez cały rok.
- Za mało wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych zwierząt i samic składających jaja. Prowadzi to do miękkich kości i drżenia.
- Otyłość, gdy zwierzę dostaje za dużo pokarmu. Bardzo gruby ogon jest jej oznaką.
- Problemy ze złożeniem jaj u samic w słabej kondycji. Skontaktuj się z weterynarzem, jeśli samica jest wyraźnie rozdęta i nie może złożyć jaj.
- Piasek połykany razem z ofiarą. Najlepiej karm na płaskim kamieniu lub w płytkiej misce.
- Stres spowodowany zbyt dużą liczbą zwierząt razem lub zbyt częstym braniem do ręki.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełny ogon i masywne ciało. Skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli gekon traci na wadze, nie je przez kilka tygodni, wydaje się osowiały lub nie może przejść linienia.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.